LIVING WITHOUT DOORS

Fazacaș Iudita, PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: In this paper we will investigate atypical ways of living and strange, even eccentric homes. The seed of this work is represented by a refuse (based on various reasons) of everyday living and usual houses. The option for a non-conformable way of life, an alternative living, varies from a character to other. Some of them make this choice for a lifetime, some for a shorten period. Frequently, atypical living is considered just a childish whim, reason why we will lead our attention towards seriousness and gravity off this whole process. Also, our interest is captured by the way this characters manage their new place and keep or not any sort of relation with commonplace (especially other characters). Books like The Baron in the Trees, or The Box Man provides a great source for our paper.

Keywords: alternative living, maturity, infantile, space management, strife.

De regulă, a locui implică, de cele mai multe ori, existența unei persoane care să investească un anumit spațiu, cu statutul de domiciliu/locuință și vorbim, de regulă, despre case, mai mult sau mai puțin atipice, dacă e să luăm în considerare și construcțiile contemporane din ce în ce mai bizare date de valul postmodern. Esența tuturor e însă locuirea, după cum spune Heidegger: „Orice spațiu inert este descoperit prin căile și demersurile uzanței cotidiene și relevat la modul previziunii, iar nu constata și înregistrat printr-o măsurătoare spațială de tip contemplativ."[1] Nu poate fi lăsată de-o parte nici afirmația lui Lefebvre referitoare la relația om-spațiu „each living body is space and has its space: it produces itself in space and also produces that space"[2]. Pentru a-l înțelege însă mai bine, putem invoca în acest constext și intervenția lui D. Harvey care susține: „Spațiul poate fi cucerit doar prin producerea spațiului"[3].

Poate fi destul de ciudat să invocăm asemenea elemente în contextul locuinței/ locuirii, aspecte atât de uzuale, încât problematica ridicată pare, la o primă vedere, redundantă. Spațiul de viață nu e însă un simplu dat pe care ni-l însușim pur și simplu, ci un construct al nostru care trebuie să fie în consesns cu însuși cadrul dat, pentru a nu exista discrepanțe, uneori chiar și conflicte. Prin urmare ceea ce spun cei doi teoreticieni: Lefebvre și Harvey începe să prindă contur. Pentru a înțelege însă fenomenul, putem porni chiar de la primele aspecte de bază care implică locuirea: acomodarea. Prin acomodare, înțelegem personalizarea spațiului de viață cotidian:locul preferat, clădirea, culori alese, tip de mobilier, accesorii etc. Toate acestea inseamnă, deja, creație. De altfel, un spațiu care nu e astfel investit, nu există ca spațiu de viață, iar dacă mergem mai departe, fără ființa umană care să „sfințească locul" spațiul nu există, nu e perceput ca spațiu de viață, după cum spune și Céline, una dintre protagonistele romanului *Copilul divin*: „Trebuie (...) să obligi viața să se plieze la exigențele tale așa cum

[1] Martin Heidegger, *Ființă și timp*, trad. Dorin Tilinca, Edit. Jurnalul literar, București, 1994
[2]Henri Lefebvre, *The Production Of Space*, Translated by Donald Nicholson-Smith, Basil Backwell Oxford UK & Cambridge USA 1991 (1984) (pdf), p170
[3] David Harvey, *Condiția postmodernității. O cercetare asupra originilor schimbării culturale*, trad. Cristina Gyurcsik și Irina Matei, Ed. Amarcord, Timișoara, 2002 (1990, p260

BDD-V618 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:07 UTC)

îndoi o trestie. Obstacolele nu ne micșorează libertatea, o condiționează. (...) aparții lumii pe care ți-ai construit-o singur și nu celei pe care alții au făcut-o pentru tine."[4]

Nu o dată sunt menționați rebelii, atât în literatură, cât și în viața reală, care se ridică împotriva bunului mers al lucrurilor, împotriva bunului simț împământenit, care se resfrânge și asupra locuinței și modului de a locui. De cele mai multe ori, după o schimbare mai mult sau mai puțin vizibilă care se impune, acești rebeli se calmează, „le vine mintea la loc" și toate își urmează cursul bine stabilit. Odată copilăria/ adolescența depășite, bătrâna lume își reintră în făgaș. Foarte rar vârstnicii sunt cei care se revoltă cum e de exemplu cazul lui Simeon liftnicul care se închide în lift, la etajul zece, sau cazul lui Baudolino care se cocoață pe un stâlp după eșecul călătoriei întreprinse. În ambele cazuri, personajele își dau seama de zădărnicia demersului și abandonează postul, reluându-și bejenia, sau devenind călători (cazul lui Simeon)- tot o formă de respingere a lumii clasice. Indiferent de durata demersului ascetic (pentru că undeva în subsidiar, despre asta este vorba, doar că lumea e mult prea profană pentru a putea fi mișcată de către câteva manifestații răzlețe), acești bătrânei sunt considerați senili și lăsați să-și consume toanele, asemeni copiilor. Nu trebuie să uităm că cele două vârste sunt considerate extrem de apropiate.

Cu vârsta și toanele copilăriei începe și primul roman care poate fi discutat în acest context, *Baronul din copaci* scris de Italo Calvino. Pe scurt, este vorba despre un copil care, cuprins de revoltă se urcă în copac și refuză să coboare. Până aici, nimic deosebit, doar că încăpățânarea protagonistului ia amploare, astfel încât, acesta refuză să coboare din copaci, devenind locuitor permanent al livezii și pădurii de pe domeniul tatălui său, Baronul. Lucrurile evoluează în așa fel, încât acesta nici măcar la moarte nu atinge pământul: „Cosimo, care se afla în agonie, în clipa în care funia ancorei trecu pe lângă el, zvâcni într-un salt așa cum făcea în tinerețe, se agăță de frânghie, cu picioarele pe ancoră și cu trupul ghemuit, și astfel îl văzurăm zburând repede, târât de vânt, abia frânând balonul care gonea și dispărând spre mare."[5] Prin urmare, pentru Cosimo nu doar casa reprezenta un spațiu care-i repugna, ci însuși pământul, traiul terestru fiind pentru el un mediu obtuz, coroziv, după cum relevă și fragmentul: „ Tu însă ești sfânt și inviolabil cât timp te afli în copaci, pe teritoriul tău, dar de îndată ce atingi pământul grădinii devii sclavul meu și vei fi pus în lanțuri."[6]

De o punere în lanțuri fuge și personajul lui Kobo Abe din romanul *Bărbatul-cutie*. Acesta, spre deosebire de copilul Cosimo, e un bărbat aflat în floarea vârstei, cu propriile bunuri (apartament cu toate utilitățile), un loc de muncă stabil, pe scurt, toate elementele care reflectă o viață așezată, echilibrată. Ceea ce hotărăște însă acesta contravine oricărei logici domestice. Refuză toate aceste beneficii cotidiene mutându-se într-o cutie de carton. Îmbrăcat astfel, iese pe stradă îndreptându-se spre nicăieri, refuzând să se despartă de carapacea de carton: „Cu greu este însă păcălit un bărbat cutie. Când privește afară, el captează toate minciunile și relele intenții ascunse de peisaj. Priveliștea era făcută să-mi zdruncine toate convingerile, să mă ispitească să cred că e un drum pe care lumea nu se poate rătăci cu intenția vădită de a mă determina să capitulez"[7]. Ambele personaje incercă, prin varii matode

[4] Pascal Bruckner, Copilul divin, trad. Lucia- Cecilia Călinescu, Ed. Nemira, București, 1997 (1992), p37
[5] Italo Calvino, *Baronul din copaci*, trad. Despina Mladoveanu, Ed. Univers, București, 1999, p284
[6] Italo Calvino, *Baronul din copaci*, trad. Despina Mladoveanu, Ed. Univers, București, 1999, p 35
[7] Kobo Abe, *Bărbatul-cutie*, trad. Angela Kondru, Ed. Polirom, Iași, 2007 (1973), p44

BDD-V618 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:07 UTC)

să evite atacurile lumii care vor să-i dezarmeze și să-i readucă în cotidianul, din punctul lor de vedere, surmontat.

Deși ambii refuză lumea dată, se raportează diferit la oamenii, societatea din care s-au desprins. Cosimo rămâne un idealist până la capăt. Dacă la început vrea să înființeze o nouă republică: „vom alcătui în copaci o armată și vom băga mințile în cap pământului și locuitorilor lui”[8], pe parcursul romanului se precizează persistența lumii clasice, căreia Cosimo îi e părtaș, complice. Astfel, locuitorul copacilor trăiește după toate regulile bunului simț în privința educației, igienei, respectului față de semeni, însă are o perspectivă mai largă asupra lumii în care trăiește: „Lumea, ea era cea care devenea alta (...) În timp ce cealaltă lume, a noastră, a rămas jos, turtită, iar noi aveam figurile disproporționate, și nu pricepeam nimic din ceea ce știa el, acolo sus (...). Există un moment în care tăcerea câmpiei se descompune în pâlnia urechii într-o pulbere de zgomote.”[9] Mai pe scurt, ar fi vorba despre o înțelegere mai profundă a naturii și conviețuirea în armonie cu aceasta, renunțând la egocentricitatea renumită a ființei umane.

Dacă despre Cosimo se afirmă că e „un solitar care nu ocolea oamenii”[10], bărbatul-cutie reprezintă exact opusul, fugind, pe cât posibil, de compania umană, amenințat fiind mereu de pericolul pierderii carapacei. Uneori confundat cu un cerșetor, bărbatul cutie e, de fapt, o non-ființă, un spectru: „Cel care plonjează într-un asemenea obiect își pierde calitatea de ființă umană în clipa în care iese pe stradă. Și nu e nici cutie. Devine un fel de spectru”[11]. În timp ce Baronul își conturează și-și desăvârșește calitățile devenind chiar mai uman (dacă se poate spune asta) prin adoptarea unui trai în copaci, bărbatul-cutie se dezumanizează, dezumanizare care duce până la descompunerea/ pălirea lui ca ființă. Dacă despre bronul din copaci se poate afirma lejer, sprijinindu-ne și pe citatele date mai sus, că se reîntregește, de fapt ca ființă, regăsind/ reînnodând legăturile cu natura, bărbatul-cutie se restrage în acel univers artificial dat de spațiul interior al cutiei rupându-se de tot ce e în jur, nu doar de societatea umană. Acesta ajunge, de fapt, să piardă controlul spațiului pe care și l-a creat, pierzându-se, în mrejele propriului labirint existențial. Nu degeaba, spre final, descrie spațiul, cândva protector ca fiind: „O cutie este, în aparență, un simplu paralelipiped cu unghiuri drepte, dar când o privești dinăuntru, devine un labirint cu o sută de inele enigmatice legate laolaltă. Cu cât te zvârcolești mai mult, cu atât cutia care arată ca o epidermă suplimentară ce se dezvoltă din trup- creează noi contorsiuni amăgitoare”[12].

În cazul acestui personaj, spațiul, după cum ilustrează foarte clar citatul, devine o prezență viscerală, mai exact dispare percepția clasică de mediu de viață. Tot acest demers redă, în esență, suspendarea totală a spațiului, după cum se afirmă o tendință din ce în ce mai pronunțată în această direcție în literatura de specialitate a zilelor noaste. Cauza e „continuumul social” care are ca finalitate anularea spațiului din viața cotidiană: „Spațiul se stinge ca fenomen. Nu dispare, nici măcar nu mai apare (e suprimat). Până și viteza, atât de acuzată ca anulare a spațiului, tinde, iată, să dispară ca fenomen”[13].

[8] Italo Calvino, *Baronul din copaci*, trad. Despina Mladoveanu, Ed. Univers, București, 1999, p 35
[9] Italo Calvino, *Baronul din copaci*, trad. Despina Mladoveanu, Ed. Univers, București, 1999, pp96-97
[10] Italo Calvino, *Baronul din copaci*, trad. Despina Mladoveanu, Ed. Univers, București, 1999, p89
[11] Kobo Abe, *Bărbatul-cutie*, trad. Angela Kondru, Ed. Polirom, Iași, 2007 (1973), p15
[12] Kobo Abe, *Bărbatul-cutie*, trad. Angela Kondru, Ed. Polirom, Iași, 2007 (1973), p229
[13] Ion Copoeru, *Spațiu-Prezență-Loc. O abordare structural-fenomenologică* în *Alfel de spații*, coord Ciprian Mihali, Ed. Paideia, București, 2001

BDD-V618 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:07 UTC)

Totuși, problematica spațiului nu poate fi eliminată din discuție, după cum spune Copoeru continuându-și demonstrația. În fapt, se face o trecere de la spațiul clasic, la spațialitate și spațializare ceea ce duce la teoriile foucaultiene despre spațiu, mai exact chestiunea heterotopiilor- spațiul ca manifestare a puterii. Tot aici poate fi invocat și Soja, cu teoria despre thirdspace, adică resemnatizare a condiției (spațiale) astfel încât subiectul să-și recâștige puterea asupra propriului statut, fiind capabil să se reafirme până și spațial. Astfel, chiar dacă spațiul e suprimat, acesta are capacități resurecționare prin subiectul care-l generează, în condițiile în care, acest subiect, este stăpânul spațiului generat și nu ajunge victima propriei creații.

Spre deosebire de bătatul-cutie, baronul din copaci reușește să trăiască după principiului Thirdspace: face din poziția lui, considerată de marea majoritate ca fiind total defavorabilă, ceva privilegiat, un mod original de a trăi care-i conferă un tip special de putere. Reușește să-și valorifice pozitiv enclava, păstrând acel închis-deschis la cote optime. „Era un solitar care nu ocolea oamenii. Ba chiar s-ar fi putut spune că nu-i îndrăgea decât pe ei.”[14] Evident, în cazul Bărbatului-cutie e exact invers, acesta situîndu-se pe aceeași liniea cu personajele din *Omul din cerc*, incapabili să mai iasă din spațiul creat: „de câtva timp, majoritatea cercurilor nici nu mai ascultă de oameni. S-ar părea că sunt nenumărați cei care, odată intrați în cerc, descoperă că nu mai pot să-și deschidă cușca în care au intrat. Și că nu vor mai putea ieși, de fapt, niciodată.”[15]

Dacă ar fi să invocăm un spațiu de această factură din realitate, nu putem omite Republica Kugelmugel, cea mai mică din lume (1 singur locuitor), situată în prezent în Parcul Prater din Austria. Republica a fost construită de către arhitectul Edvin Lipburger, în anii ’80 (și-a declarat independența în 1984), și reprezintă revolta împotriva societății, respingerea acesteia în mod brutal. Situația e similară cu cea a bărbatului-cutie la o primă vedere, dar dacă tratăm chestiunea cu mai multă atenție, Lipburger e mult mai aproape de baronul din copaci. Elementul esențial care conduce în această direcție e comunicarea păstrată cu exteriorul, chiar dacă negative (s-a ajuns la procese de lezmajestate cu risc foarte mare de încarcerare a arhitectului). Într-adevăr e vorba despre un om care se închide într-o bilă, pe deasupra o declară și republică dându-i legi și tipărindu-i monedă. Toate acestea nu duc spre izolarea malignă a personajului abean, din contră, sunt un motiv în plus să-l apropiem de Cosimo, care la rândul lui vroia să întemeieze o societate a oamenilor din copaci. Planul lui a rămas însă la stadiul de proiect, nereușind să-și declare propria republic. Motivul ar fi incapacitatea de a găsi oameni care să stea, de bunăvoie în acest spațiu atipic. Dacă ar fi să invocăm teoria evoluționistă, categoric omul și-a câștigat supremația asupra lumii coborând din copaci. A urca la loc ar fi un regres imens din punctul de vedere al majorității. Cosimo era strict legat de societate, spre deosebire de Lipburger căruia i-a ajuns un singur om și spiritul său creativ, ludic, pentru a crea o republică. Șubrezenia intenției lui Cosimo de a crea republica în copaci e surprinsă în treacăt în corpusul textului când fratele acestuia, aflat în vizită în culcușul secret spune: „N-a lipsit mult ca încăperea să mi se pară un adevărat palat regal, dar îndată m-am convins că se clatină nu glumă, deoarece era de ajuns să se afle două ființe înăuntru, ca să-i

[14] Italo Calvino, *Baronul din copaci*, trad. Despina Mladoveanu, Ed. Univers, București, 1999, p89
[15] Vișniec, Matei, Omul din cerc (Antologie de teatru scurt 1977-2010), Ed. Paralela 45, Pitești, 2011, p 100

BDD-V618 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:07 UTC)

pună în primejdie echilibrul”[16] . Imaginea invocă automat o altă secvență din *Omul din cerc*, cea în care se precizează imposibilitatea existenței unui cerc prin prezența, intrarea altei ființe în incintă, fie și animal de companie. De altfel, izolarea lui Cosimo ne e reamintită la fiecare pas, deși păstrează o viață socială destul de tumultuoasă (aventuri amoroase, ajutorul dat țăranilor cu diferite ocazii în varii greutăți, implicarea în viața familiei etc). Astfel, pe lângă descrierea „palatului”, imaginea e completată de somnul în burduf ca într-un uter matern și incapacitatea, de a călători în afara granițelor pădurii. Până și animalul de companie (câinele Maximus) îi iese din raza de acțiune, îl părăsește temporar. Deși aproape de bărbatul-cutie, Cosimo e, totuși, destul de departe, situându-se la limita normalului. Normal, pentru că atipicul generează implicit un anumit tip de graniță, mai mult sau mai puțin opacă și izolantă față de lumea clasică.

Atât Kugelmugelul și modul de a acționa a lui Lipburger, respectiv viața atipică a lui Cosimo (viață în care persevereză, nefiind doar o toană a copilăriei sau o criză antisocială trecătoare) au un echivalent în antichitate: Diogene din Sinope, cinicul care se auto-izolează într-un butoi. Ca și în cazul celorlalți doi deja amintiți, tot demersul lui vine din revolta față de societatea în care trăiește. În textul lui Ch. M. Wieland care redă dialogurile lui Diogene, risipa si lipsa de moravuri sunt invocate ca fiind principalul motiv al recluziunii personajului, în timp ce la Cosimo e meniul de melci pregătit de sora răutăcioasă. În esență însă, adevăratul motiv al revoltei și găsirii unui spațiu alternativ doar al lor vine din nevoia, după cum spune Diogene în însemnările sale, de a descoperi mijlocul „ de a se putea lipsi de aprobarea voastră.”[17] Faptul e relizabil, cel puțin în cazul celor doi la reducerea existenței la strictul necesar: „sînt mulțumit că am ajuns să am nevoie numai de rădăcini, ca să-mi potolesc setea și foamea, numai de o haină de pânză de sac, să-mi acopăr goliciunea și numai de butoiul meu, să mă apăr de vânt și ploaie.”[18] Cosimo pare să iubească un pic mai mult luxul decât predecesorul său cinic, casa lui din copac fiind prevăzut cu numeroase paturi, cel puțin la început, până la descoperirea burdufului de dormit și face trocuri cu țăranii, ceea ce reflectă o implicare directă în viața socială activă. Diogene în schimb, e cel care le spune lucrurilor pe nume, e cel capabil să facă o critică socială la sânge, fără a-și menaja „victimele”, nici măcar dacă e vorba de persoane alese ale societății ca de exemplu Alexandru Macedon[19].

Prin urmare, atât Cosimo, cât și Diogene au un scop bine stabilit, un țel în ceea ce privește viața lor privată dar și cea socială, mai pe scurt, ambii au o cauză în care cred și pentru care trăiesc. Nu același lucru se poate spune despre personajul lui Abe, bărbatul- cutie, care nu are niciun țel în afară de fugă și izolare. Ceea ce vizează el e topirea în peisaj, dezumanizare etc, și toate acestea sunt date de frică sau cel puțin un disconfort acut al lumii în care trăiește. Asemeni lui se comportă și Louis, din romanul lui P. Bruckner, *Copilul divin*, fiind, de fapt, copilul superinteligent care refuză să se nască, prelungindu-și la infinit viața intrauterină. „Viața asta ce mi se propune nu-mi zice nimic.Totul a avut deja loc: la ce bun s-o iei de la capăt? (...) Lumea aceasta nu este cea bună, este o eroare a lui Dumnezeu. Adevărata

[16] Italo Calvino, *Baronul din copaci*, trad. Despina Mladoveanu, Ed. Univers, București, 1999, p85
[17] Christoph Martin Wieland, *Dialogurile lui Diogene din Sinope*,p331 în Chrisoph Martin Wieland, *Opere alese*, vol. II, trad. Sevilla Răducanu, Ed. Univers, București, 1973 (1963)
[18] Christoph Martin Wieland, *Dialogurile lui Diogene din Sinope*,p 330 în Chrisoph Martin Wieland, *Opere alese*, vol. II, trad. Sevilla Răducanu, Ed. Univers, București, 1973 (1963)
[19] „Solicit ca Alexandru, fiul lui Filip, al Macedoniei, să fie atât de bun să se dea la o parte din soarele meu.” P397

BDD-V618 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:07 UTC)

viață este cea dinainte"[20]. Ceea ce încearcă el la un moment dat e exact același demers cu al bărbatului-cutie: închiderea lumii în existența lor în coajă de nucă. Astfel, încet, umple pântecul matern cu numeroase gadgeturi prin care își aduce lumea la picioare. Se dovedește, însă, a fi o lume surogat insuficientă. Situația lui e mult mai gravă și mai sterilă decât cutia personajului din romanul japonez. Acesta alege anumite elemente strict necesare pe care să și le ia cu sine și reduce, în esență legătura cu lumea la un soi de voieurism. Deși e o privire prin gaura cheii, mai păstrază, cu greu, ce-i drept, legătura cu exteriorul, vede o fărâmă din lumea reală. Louis, în schimb, e fătul absolut digitalizat care vede și aude, doar prin intermediul gadgeturilor, astfel, cu ceea ce reușește să ajungă în contact e percepția unei lumi proiectate prin intermediul ecranelor. Deși militează pentu spiritualitate, inutilitatea corpului și a vieții obișnuite, adică respinge umanitatea cu tot ceea ce înseamnă ea, la urmă, din cauza unei femei, Lucia, întreg sistemul său, considerat intangibil, se dărâmă. Ca și bărbatul-cutie sau oamenii din cerc, Louis ajunge victima prorpiilor lui proiecții și limitări. Refuzând lumea își refuză, de fapt, viața, iar ca să rămânem în termenii lucrării de față, acest personaj își refuză în esență, capacitatea de a crea un spațiu pozitiv, prin care să se poată dezvolta. Încercând să dețină întreaga putere și implicit cunoaștere, pierde absolut tot, fiind o ființă pierdută. El preferă recluziunea în colțul sterp teoretizat de Bachelard: „Prin multe din aspectele sale, ungherul „trăit" refuză viața, restrânge viața, ascunde viața. Ungherul este în acest caz o negare a Universului. În ungher nu vorbești cu tine însuți. Dacă îți amintești de ceasurile din ungher, îți amintești de o tăcere, de o tăcere a gândurilor"[21].

La urma urmei, fiecare e propriul lui stăpân și după cum spunea deja Céline câteva rânduri mai sus, fiecare are lumea pe care și-o face. „Dar nașterea nu mă face cetățeanul unui anume stat, dacă nu vreau să fiu" spune și Diogene în scrierile sale cu care-și decorase interiorul butoiului. Totul ține de disponibilitatea individului de a-și gestiona propria putere, propriul spațiu, capacitatea lui de a armoniza spațiul interior cu cel exterior prin spațializare.

Cercetători competitivi pe plan european în domeniul științelor umaniste și socio-economice. Rețea de cercetare multiregională (CCPE) Contract nr.: POSDRU/159/1.5/S/140863

Bibliografie

Bachelard, Gaston, *Poetica spațiului*, trad. Irina Bădescu, Ed. Paralela45, Pitești, 2005
Harvey, David *Condiția postmodernității. O cercetare asupra originilor schimbării culturale*, trad. Cristina Gyurcsik și Irina Matei, Ed. Amarcord, Timișoara, 2002
Heidegger, Martin *Ființă și timp*, trad. Dorin Tilinca, Edit. Jurnalul literar, București, 1994
Lefebvre, Henri, *The Production Of Space*, Translated by Donald Nicholson-Smith, Basil Backwell Oxford UK & Cambridge USA 1991 (1984) (pdf), p170

Mihali, Ciprian, *Alfel de spații* Ed. Paideia, București, 2001

*

Abe, Kobo, *Bărbatul-cutie*, trad. Angela Kondru, Ed. Polirom, Iași, 2007 (1973),

[20] Pascal Bruckner, Copilul divin, trad. Lucia- Cecilia Călinescu, Ed. Nemira, Bucuraşti, 1997 (1992), p32, p36
[21] Gaston Bachelard, *Poetica spațiului*, trad. Irina Bădescu, Ed. Paralela45, Pitești, 2005, pp 165-166

BDD-V618 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:07 UTC)

Bruckner, Pascal, *Copilul divin*, trad. Lucia- Cecilia Călinescu, Ed. Nemira, Bucurași, 1997 (1992)
Calvino, Italo, *Baronul din copaci*, trad. Despina Mladoveanu, Ed. Univers, București, 1999
Vișniec, Matei, Omul din cerc (Antologie de teatru scurt 1977-2010), Ed. Paralela 45, Pitești, 2011
Wieland, *Opere alese*, vol. II, trad. Sevilla Răducanu, Ed. Univers, București, 1973 (1963)

BDD-V618 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:07 UTC)